

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI

Pastwa Janina,
T: L: 104/104 Pom.
Starogard Gd. WSK:

I/1. Relacja k. 3 s. 1-3

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora —

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III/1 — Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2 — Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 — Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4 — Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 — inne —

IV. Korespondencja —

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 5

VI. Fotografia: brak

I/1. Relacja - Pastwa Jamina

1. Relacja o działalności Jaminy Pastwy
spisana przez redaktor Biuletynu w 1967r.
mphis oryg. z Arch. E. Zawackiej

k. 3 s. 1-3

Janina Pastwa
ur. 1915 r.
zam. w Gdyni

ARCHIWUM
Elżbiety Zawackiej
104/Pom
141111
104/P
data wpływu

Ja, Janina Pastwa / z domu Niklewska / zam. Gdynia, ul. Śląska 40. stwierdzam, co następuje:

W czasie wojny, w sierpniu 1940 r. schroniłam się w Starogardzie u mojej kuzynki - Elżbiety Więckiewiczowej / Chojnicka 62 /.

W sierpniu 40 r. zaczęłam pracę jako pokojówka w hotelu Vorbach gdzie mnie umieściła moja kuzynka. Cały personel w hotelu był polski, pomagali sobie wszyscy nawzajem, ja jednak absolutnie nie wiedziałam, że kuzynka pracuje w konspiracji.

W hotelu pracowałam 1 1/2 roku, a potem od 1 czerwca 1942 r. byłam zatrudniona, za pośrednictwem mojej kuzynki - w kancelarii więzienia w Starogardzie. Nie umiałam wówczas po niemiecku, ale naczelnik więzienia Carl Mencke był Niemcem starej daty, darzył zaufaniem Polaków i chciał w kancelarii mieć do swojej pomocy Polkę / do pism / i rozmowy z więźniami, z którymi nie mógł się porozumieć po niemiecku. Więzienie to nazywało się Straflager i było tylko dla Polaków / z ciechanowskiego byli, z Mławy/, początkowo tylko dla przestępców, potem przywożono tu na krótki pobyt, więźniów politycznych, których aresztowało gestapo, albo złapało podczas łapanek i aresztowań - tak samo podczas obław w lasach. Miałam wgląd do akt, wiedziałam - choćby tylko z nazwiska - kogo wzięło gestapo, kogo katują, kogo mają już wywieźć do Stutthofu lub w lasy Szpęgawskie na śmierć.

Gestapowcy przesłuchiwali w biurach więzienia, słyszałam więc krzyki, wycia. Miałam dostęp do cel, nieraz więc rozmawiałam z tymi naszymi więźniami politycznymi, nieraz wysyłałam ich

- 2 -

listy - sama wrzucałam do skrzynki. Mencke podpisywał wszystko, co ja mu dałam, on oburzał się na postępowanie gestapo, nie wierzył w zwycięstwo Niemiec. Nieraz też podawałam więźniom coś do jedzenia, czasem lek / aspiryna, proszki /, czasem drobiazgi - / szczoteczka /. Podawałam też przez strażniczkę Richter, zatrudnioną w więzieniu również za pośrednictwem Elżbiety Więckiewiczowej. O tym, kto siedzi w więzieniu, kogo złapali, bili - mówiłam stale mojej kuzynce - nie wiedziałam jednak, do czego to jest jej potrzebne.

Prawie wszystkie nazwiska więzionych ^{wówczas} Polaków zapomniałam - politycznych - których gestapo bardzo szybko wywoziło albo do Gdańska, albo do Stutthofu. Pamiętam jednak takich więźniów, z którymi się kontaktowałam : rodzina Szopińskich - podawałam im paczki - sędzia Szczukowski: za moim pośrednictwem Mencke załatwił mu widzenie z żoną / kilka razy /, przekazywałam mu książki i paczki - potem został wywieziony do Stutthofu, gdzie zginął. Więzień polit. sędzia Edmund Szwedowski karany przez sąd niemiecki za ulotki, wy dostał się z więzienia / po odsiedzeniu kary Niemcy - w myśl zarządzenia - nie chcieli go zwolnić / - przy mojej interwencji i pomocy Mencke`go, który wbrew zarządzeniu, zwolnił go do domu. Z Szwedowskim widywałam się często pocieszając go i podtrzymując. Pomagałam też Klemensowi Jastakowi / ob. mieszka w Gdańsku / na którego donos zrobił jeden z hitlerowców, miejscowych Niemców - i siedział w więzieniu starogardzkim ok. 1 1/2 roku - pocztę jego wysyłałam, kupowałam mu leki za własne pieniądze i różne drobiazgi, nawet owoce itp. Gdy nikogo nie było w więzieniu, rozmawialiśmy nieraz długo. Na skutek interwencji Mencke`go Jastak wyszedł z więzienia.

- 3 -

Pamiętam też Piernickiego / imienia jego nie / z Gniewu, więźnia polit. z którym się również spotykałam nieraz pomagając mu.

Jako więzień pracował, podobnie jak Jastak, w kancelarii więzienia dzięki Mencke`mu. Żona Mencke`go Olga nosiła więźniom nawet bułki, papierosy, w tych warunkach więc łatwo było mi pomagać naszym ludziom. Po Mencke naczelnikiem był Emil Hoffmann - nie był to zażarty hitlerowiec, ale i nie ryzykował tak jak Mencke. W każdym razie listy tylko ja wysyłałam i czytałam - więźniowie mogli więc pisać prawdę.

27.I.45 r. uciekli wszyscy Niemcy z więzienia, pozostawiając tylko b. chorych więźniów - w tym czasie nie było już politycznych. Przez 2 tygodnie byłam sama w więzieniu, gotowałam dla więźniów wraz i 2 dozorcami, którzy wyszli z ukrycia, bo nme chcieli uciekać z Niemcami. Nie potrzebowałam uciekać ani bać się nikogo - do końca niemal zostałam przy więźniach. Wypisywałam masami Entlassungsscheine na formularzach więziennych, przybijałam pieczętkę i sama podpisywałam, by więźniowi mogli bezpiecznie wracać do domów.

Dopiero po wojnie dowiedziałam się, że moja kuzynka Elżbieta Więckiewiczowa pracowała w konspiracji i że moje wiadomości z więzienia po to były jej potrzebne.

Byłam "eingedeutsch" co załatwił Mencke, inaczej bowiem nie mogłabym była pracować jako pomoc biurowa w więzieniu.

/podpis/
Janina Pastwa z d.Niklewska

T: K-104/104 Sem.

Stawo genol

Pastwa Janimo

arty informacyjne

k. 5

nr 104

Stawogard

Partia faniine z d. Miklewska
ps Helga

1

330 K

1.
 2. 104/Pom
 3. pomoc więźniom
 Obw. Starogard
 4. Partia Jamne
 5. 2 d. Miklewska
 6. Helga
 7. Partia
 8.
 9. nr. 1915r
 10. Gdynia, ul. Słaska 40
 11.
 12. mel. wTarnie, wzd. Buleckiej
 K 330/18826
 ELŻBIETY ZAWACKIE
 verte

Obi Starogard - pomnik w 2000m

bez tytułu

Gryf 17k 3
Starogard

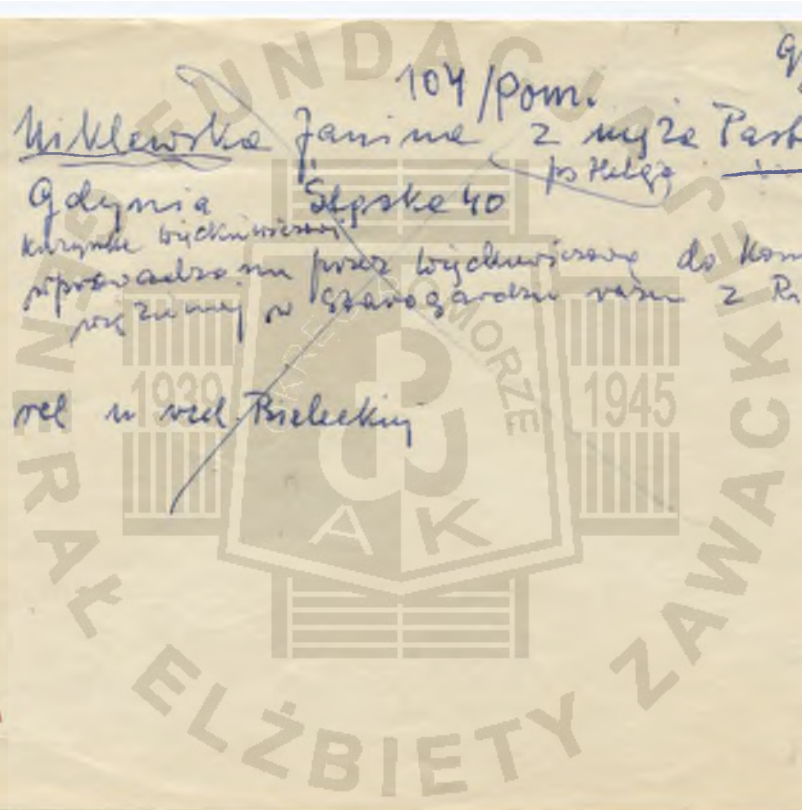
104/pom.

Miklowie Janina z męża Parkwa
po Kiełcu

Gdynia Słpske 40
kierunki byckurowice
przeważała na przez byckurowice do Komorlin
poza zamek w Starogardzie razem z Rychter

vel w wól Prelecting

570 K

Pastwa Janina

Starogard
WS K: 4

Komórka pomocy dla
więźniów.

zob. rel. Więckiewicz Elżbieta
K: 17/17 Pom.

NR X'10

Państwo Janina

Starogard
WSK 5

opb. Słow. biogr. konsp. pomorskiej,
Toruń 2001, z. 5, s. 145.

4A. X'11

Biuletyn Zawodowy
poz. 104 / Tam
data wpływu

olynia

ps. 'Hilga'

Starogard

Pastwa^{zd}-Miklewska Janina

Pastwa Yanna
zd. Miklewska

ZESKANOWANE

